

2

Vragenuur: Vragen Kops

Aan de orde is **het mondelinge vragenuur**, overeenkomstig artikel 136 van het Reglement van Orde.

Vragen van het lid Kops aan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, bij afwezigheid van de minister van Economische Zaken en Klimaat, over **het bericht dat de energierekening naar een recordhoogte stijgt**.

De voorzitter:

Vandaag beginnen wij met de vragen van de heer Kops namens de PVV aan de staatssecretaris van Economische Zaken en Klimaat, die de minister vervangt. Van harte welkom. Het woord is aan de heer Kops. Zijn vraag gaat over het bericht dat de energierekening naar een recordhoogte stijgt.

□

De heer Kops (PVV):

Dank u wel, voorzitter. Dit kabinet maakt energie onbetaalbaar. Enkele maanden geleden werd bekend dat komend jaar de energierekening met maar liefst €150 omhoog zou gaan. Keer op keer heeft de PVV dat al in een debat aangekaart: dit is schandalig; de gewone man en vrouw worden kaalgeplukt; dit kan gewoon niet. Telkens zei de minister van EZK twee dingen. Ten eerste: ja, het klopt dat de energierekening met €150 omhooggaat. Ten tweede, de stijgende energielasten worden gecompenseerd; je moet kijken naar het totale koopkrachtplaatje en dan gaan mensen erop vooruit, aldus de minister.

Voorzitter. Het is gewoon niet waar! We worden voor de gek gehouden. Want gisteren nog werd bekend dat de energierekening dubbel zo hard stijgt, met maar liefst €300. Hoe zit het dan nu met dat zogenaamde totale koopkrachtplaatje? En hoe gaat de staatssecretaris al die huishoudens, die nu al moeite hebben om maandelijks rond te komen, compenseren? Gaat zij nu eindelijk een streep zetten door dat peperdure klimaatbeleid? En zo niet, dan zijn huishoudens gewoon de klos en kunnen ze keihard gaan dokken.

Dit is nu waar klimaatbeleid toe leidt. Dit is klimaatbeleid in de praktijk: de gewone man en vrouw moeten bloeden. Willen zij in deze donkere dagen voor kerst het licht en de verwarming aanzetten, dan moeten zij zich eerst afvragen of zij dat wel kunnen betalen.

Uit onderzoek van het Nibud is gebleken dat bijna anderhalf miljoen huishoudens met moeite de energierekening kunnen betalen. Sterker nog, van bijna een half miljoen huishoudens wordt zelfs de energie afgesloten. Dat kan toch niet, voorzitter? Tegelijkertijd wordt ons hier keer op keer wijsgemaakt: welnee, het blijft allemaal betaalbaar. Wat zegt de staatssecretaris dan tegen al die huishoudens die nu al in het donker zitten? Komt u alstublieft met een oplossing, of anders: schaam u diep!

De voorzitter:

Het woord is aan de staatssecretaris.

□

Staatssecretaris Keijzer:

Dank u wel, voorzitter. Ik ben blij dat ik de minister mag vervangen. Hij is in Polen om te spreken met collega's over de maatregelen die nodig zijn door de snelle verandering van het klimaat.

De heer Kops stelde vragen naar aanleiding van een artikel in De Telegraaf. De kern van mijn betoeg hier is dat de bedragen in dat artikel wat mij betreft niet kloppen voor een gemiddeld huishouden. Het artikel gaat uit van een verbruik van een driepersonshuishouden van 3.500 kWh elektriciteit en 1.500 m³ gas. Dit is ruim 25% hoger dan het gemiddeld verbruik in Nederland. Het gemiddeld verbruik van een Nederlands huishouden wordt voor 2019 namelijk geschat op iets meer dan 2.500 kWh elektriciteit en iets meer dan 1.100 m³ gas. Het artikel stelt ook dat de elektriciteitsprijs met 3% en de gasprijs met 7% inclusief btw zal stijgen. Dat zou betekenen dat de stijging respectievelijk 60% en 25% zou zijn. Dit lijkt mij onrealistisch. De raming op basis van de Nationale Energieverkenning 2017 laat juist een daling zien van de elektriciteitsprijs tussen 2018 en 2019.

De betaalbaarheid van de energietransitie is een erg belangrijk punt voor dit kabinet. Iedereen moet daarin kunnen meedoen. Als de huishoudportemonnee te veel gaat lijden onder de transitie, verdwijnt daarmee het draagvlak. De energierekening staat natuurlijk voor huishoudens niet op zichzelf. Je moet ook kijken naar het bredere inkomensbeleid. De inkomstenbelasting gaat naar beneden. Je moet kijken naar het huurbeleid. Uiteraard zijn de energiekosten voor mensen van betekenis.

Voorzitter. De heer Kops geeft aan dat er mensen zijn die moeite hebben met de eindjes aan elkaar te knopen. Ja, daar zijn wij ons zeer van bewust. Ook daarom wordt er heel goed gekeken hoe al deze kosten nou uitpakken. Zoals de heer Kops ook weet, is minimabeleid gemeentelijk beleid. Wij zullen gemeentes erop wijzen dat ook de energierekening onderdeel is van de kosten die mensen hebben.

De heer Kops (PVV):

Dit is natuurlijk totaal geen antwoord en het is zeker niet geruststellend, vooral niet voor al die huishoudens die het maandelijks niet kunnen opbrengen. De staatssecretaris zegt dat zij betaalbaarheid belangrijk vindt. Nou ja, wat dat betreft wil het dus nog niet zo lukken, want steeds meer huishoudens kunnen het niet betalen. Ik zou tegen de staatssecretaris willen zeggen: ga eens met al die huishoudens praten, want die zien hun maandbedrag dat ze betalen aan energie nu al met €30, €40, €50 stijgen. Energie is een basisbehoefte, maar wordt op deze manier een peperduur luxeproduct. Dat is nu al het geval. Het klimaatakkoord is nog niet eens definitief, want met de onderhandelingen wil het nog niet zo vlotten. Ja, vind je het gek? Er is ondertussen ook nog heibel in de coalitie. Mooi zo! Wat dat vreselijke klimaatakkoord betreft: laten we hopen dat er van uitstel afstel komt.

Maar ondertussen gaan dus onder de noemer "klimaat" de energielasten wel alvast gigantisch omhoog. Met de klimaatwaanzin is er gewoon een gelegenheid gecreëerd om de burgers uit te knippen. Uit te knippen als citroenen. Nou beste staatssecretaris, dat is dan alvast gelukt, maar dat is zeker

geen compliment. Komt u alstublieft met een oplossing voor al die huishoudens die het niet meer willen en niet meer kunnen betalen. Het is uw beleid. U bent hiervoor verantwoordelijk. Als dat vreselijke klimaatkoord er dan toch komt, wordt het nog veel en veel erger. Dan kunnen de gewone man en vrouw nog meer gaan betalen. Dan kunnen zij de miljardensubsidies gaan ophoesten voor alle Tesla's van de grachtengordel elite van GroenLinks en D66. Ondertussen staan de gewone huishoudens aan de rand van de financiële afgrond. En dit kabinet duwt ze erin.

Staatssecretaris Keijzer:

Ik spreek uiteraard met de mensen waar de heer Kops op duidt. Dat zijn gewoon vrienden en familie van mij. Daar wordt dan uiteraard ook op zaterdag en zondag het gesprek over gevoerd. Wat had u gedacht? Dat geldt voor iedereen in het kabinet. De betaalbaarheid van de energietransitie is voor ons van groot belang, omdat daarmee ook het draagvlak onder die transitie is gegeven.

Het PBL komt binnenkort met een analyse hoe de huishoudens de afgelopen tijd hun rekeningen hebben kunnen betalen. Dan gaan we ook weer heel erg goed kijken wat de verschillende kosten voor deze mensen betekenen en welke maatregelen daarop moeten worden genomen.

De voorzitter:

Dank u wel, meneer Kops. Dan ga ik eerst naar de heer Moorlag namens de PvdA.

De heer Moorlag (PvdA):

Dank u wel, voorzitter. Anders dan de heer Kops neemt de Partij van de Arbeid de klimaatdreiging wel serieus. Wij vinden dat we niet mogen poken met de toekomst van onze kinderen en onze kleinkinderen. De PvdA maakt zich wel zorgen over de verdeling van de rekening. Grote bedrijven betalen per kuub veel minder aan energiebelasting dan burgers. Dat verschil loopt soms op tot vijftien keer het bedrag dat bedrijven betalen. Burgers betalen onevenredig veel ...

De voorzitter:

En de vraag?

De heer Moorlag (PvdA):

Is de staatssecretaris bereid om die ongelijke bedragen voor bedrijven en burgers gelijk te trekken? En is zij bereid om toe te zeggen dat de opslag duurzame energie niet wordt gebruikt voor subsidie voor CO₂-opslag van grote bedrijven?

Staatssecretaris Keijzer:

Ten eerste ben ik natuurlijk ook staatssecretaris van Economische Zaken. Daardoor ga ik over het midden- en kleinbedrijf. We moeten wel heel goed in de gaten houden dat dit fundament van onze economie en degenen die in 2017 de meeste banen hebben gegenereerd ook de energietransitie kunnen betalen. Zoals u weet — dat is toegezegd door de minister van EZK bij de begrotingsbehandeling — gaat het kabinet een verkenning maken naar de toekomstige finan-

ciering van de verbrede SDE+ waar de heer Moorlag naar vraagt. Hierbij wordt ook gekeken naar de verdeling tussen burgers en bedrijven. Daar kan ik nu nog niet op vooruitlopen.

De voorzitter:

De heer Snels ... U mag een tweede vraag stellen, maar dan weet u dat dat uw laatste vraag is.

De heer Moorlag (PvdA):

Ik krijg geen antwoord.

De voorzitter:

Nee, u bent het er niet mee eens. Dat is wat anders. Dan ga ik naar de heer Snels.

De heer Snels (GroenLinks):

Dank u wel, voorzitter. GroenLinks heeft bij de Algemene Politieke Beschouwingen, bij de Algemene Financiële Beschouwingen en bij de behandeling van het Belastingplan al aandacht gevraagd voor die stijgende energierekening. Wij weten nu inmiddels dat de koopkrachtplaatjes van het CPB die bij Prinsjesdag zijn gepresenteerd, gecorrigeerd moeten worden voor de energierekening van huishoudens. We weten inmiddels dat de energiebelastingen voor huishoudens met 33% toenemen. En we weten nu ook dat in de praktijk die verhoging van de energierekening nog hoger gaat worden. Is de staatssecretaris bereid om in het kabinet te bespreken, bijvoorbeeld bij de voorbereiding van de Voorjaarsnota, om huishoudens voor die stijgende energierekening te compenseren en de rekening bijvoorbeeld neer te leggen bij bedrijven, juist in het belang van het draagvlak voor klimaatbeleid?

Staatssecretaris Keijzer:

Ik weet dat tijdens de begrotingsbehandelingen en tijdens het debat over de ODE hier ook uitgebreid over gesproken is. Toen is toegezegd dat er gekeken gaat worden naar hoe die verdeling tussen bedrijven en burgers gaat uitpakken. Dat heb ik ook net tegen de heer Moorlag gezegd. En ook het PBL komt dus binnenkort met een rapport waarin goed bekeken is wat die energiekosten nou betekenen voor de gemiddelde huishoudens. Naar aanleiding daarvan gaan we weer bezien wat hierin handig en verstandig is. Want ik kan niet genoeg benadrukken dat draagvlak onder de energietransitie, ook bij mensen met lage inkomens, gewoon van belang is. Dat betekent dat het voor iedereen ook betaalbaar moet blijven.

Mevrouw Akerboom (PvdD):

Iedereen zal de klimaatmaatregelen in zijn portemonnee gaan voelen, want niks doen is uiteindelijk veel duurder. Maar mijn collega's gaven zojuist ook al aan dat het op dit moment ontzettend onevenredig verdeeld is tussen de huishoudens en de bedrijven, terwijl die bedrijven veel meer energie verbruiken en veel meer CO₂ uitstoten. En de lasten voor de huishoudens zijn dus relatief veel groter. Mijn vraag is eigenlijk gewoon of de staatssecretaris ook niet vindt dat dit op dit moment ontzettend oneerlijk verdeeld is.

Staatssecretaris Keijzer:

Op deze vraag heb ik net al twee keer antwoord gegeven, voorzitter. Op dit moment wordt onderzocht hoe die verdeling is en hoe zij anders zou kunnen worden vormgegeven. Ik zeg daar wel altijd bij dat achter heel veel midden- en kleinbedrijf gewoon mensen zitten die hard werken en de eindjes aan elkaar moeten knopen. Dus we moeten ook in de gaten houden dat het voor het bedrijfsleven betaalbaar blijft. Bij het bedrijfsleven zitten uiteindelijk weer de werkgevers van al die mensen waar u hier nu voor spreekt.

De voorzitter:

Mevrouw Beckerman, namens GroenLinks.

Mevrouw Beckerman (SP):

Nou, namens de SP.

De voorzitter:

O, de SP. Mevrouw Beckerman, namens de SP.

Staatssecretaris Keijzer:

En de week is net begonnen, voorzitter.

Mevrouw Beckerman (SP):

Dank u wel, voorzitter. Dit klimaatbeleid faalt. Het lukt Nederland niet om de uitstoot naar beneden te brengen, en we vergroten wel de ongelijkheid. Waar de grootste vervuilers nog geen €20 betalen per ton CO₂ die wordt uitgestoten, betalen huishoudens €150. En de minister kan zeggen dat het allemaal niet waar is, en kan erop wijzen dat gemeenten gaan over minimabeleid, maar feit is dat mensen hun energierekening niet meer kunnen betalen. En feit is ook dat het kabinet voor volgend jaar geld overhoudt.

De voorzitter:

En nu de vraag.

Mevrouw Beckerman (SP):

Volgende week bespreken we de Najaarsnota en kunnen we er nog iets aan doen. Krijgen wij vóór de behandeling van de Najaarsnota nieuwe koopkrachtplaatjes, zodat we kunnen zien wat dit echt betekent voor huishoudens?

Staatssecretaris Keijzer:

Het is niet de bedoeling dat er nieuwe koopkrachtplaatjes naar de Kamer gestuurd worden vóór volgende week. Ik hecht er alleen wel aan om hier nogmaals te benadrukken dat de rekensommen die onder het krantenartikel zitten dat aanleiding is voor deze vraag tijdens dit vragenuurtje, uitgaan van een veel hogere gemiddelde stijging dan er daadwerkelijk is 2017 was. En het artikel gaat ook uit van een veel hogere prijs voor diezelfde energie. Dus laten we mensen ook niet bang maken.

De voorzitter:

Mevrouw Beckerman van de SP mag nóg een vraag stellen.

Mevrouw Beckerman (SP):

Ja, want dit roept wel echt om een tweede vraag. De staatssecretaris zegt: de berekeningen van De Telegraaf kloppen niet. Men gaat namelijk uit van een 30% hoger verbruik. Maar heel veel mensen zitten in zo'n slecht geïsoleerde, tochtige woningen en kunnen daar weinig aan doen, terwijl ze hun energierekening niet meer kunnen betalen. Als u werkelijk vindt dat die cijfers niet kloppen en we hebben hier volgende week een debat over de Najaarsnota, waarbij er nog geld over is en we er nog iets aan kunnen doen als mensen echt in de problemen komen, waarom kan de staatssecretaris dan niet vóór volgende week alsnog die koopkrachtplaatjes leveren? Dat vraag ik nogmaals. Misschien heeft zij gelijk en is er niks aan de hand. En misschien hebben wij gelijk, en dan kunnen we juist deze mensen nog helpen.

Staatssecretaris Keijzer:

Er wordt op dit moment aan die klimaattafels gesproken over het beleid. Dat moet je op een gegeven moment ook hebben om goed te kunnen doorrekenen. Dat is een. Ik heb net gezegd dat het in het artikel genoemde bedrag voor een gemiddeld huishouden niet klopt, althans, volgens de prijzen waar wij mee rekenen. In de Nationale Energieverkenning 2017 stonden veel lagere gemiddelde verbruiksgegevens. Ook de energieprijzen was in 2018 veel lager dan waar in het artikel van wordt uitgegaan. Dat is ook waarom het bedrag waar De Telegraaf op uitkomt €360 is en wij met €108 rekenen. En juist de groep die mevrouw Beckerman noemt, staat op het vizier van dit kabinet, namelijk de mensen met lage inkomens in slechtgeïsoleerde huurwoningen. Dat is waarom corporaties honderden miljoenen erbij hebben gekregen. Het is de bedoeling dat een deel van dat geld gebruikt gaat worden voor het isoleren van de woningen van deze mensen. Dus in het beleid, nogmaals, vanuit het belang van draagvlak onder de energietransitie, zitten diverse maatregelen om ook die groep in de gaten te houden.

De heer Geleijnse (50PLUS):

Ik hoor de staatssecretaris enige twijfel oproepen over de inhoud van het artikel in De Telegraaf. Er zijn natuurlijk veel meer artikelen verschenen. Ik vraag me eigenlijk één ding af. Hoe gaat deze staatssecretaris de zorgen en de angsten bij mensen thuis, vooral ook bij mensen met een smalle portemonnee, echt wegnemen? Want de staatssecretaris heeft er heel veel woorden voor nodig en ik begrijp wel wat ze uitlegt, maar de mensen die nu thuis meekijken, maken zich zorgen. Zij vragen zich af: hoe gaan wij dit betalen met z'n allen? Daar willen we een antwoord op.

Staatssecretaris Keijzer:

Zeer veel dank voor deze vraag van de heer Geleijnse. Mensen maken zich zorgen. Dat is mij zeer bekend. Ik spreek die mensen ook. Het is dan ook van belang dat we de juiste cijfers noemen. In de berekening die De Telegraaf gebruikt heeft, wordt uitgegaan van andere cijfers dan waar wij mee rekenen: de Nationale Energieverkenning uit 2017 en de daadwerkelijke elektriciteitsprijs in 2018. De zorgen van mensen zijn reëel. Tegelijkertijd zou ik de mensen thuis niet onderschatten, want die kunnen ook goed rekenen. Als ze teruglezen of -luisteren wat ik nu gezegd heb, zullen ze merken dat het in die zin ook nog niet vaststaat wat het

bedrag uiteindelijk zal zijn. Het enige wat ik hier namens het kabinet betoog, is dat we deze mensen in de gaten hebben. Want het maakt namelijk verschil of je met een laag inkomen in een huurwoning zit of dat je het veel beter hebt en het jezelf kunt veroorloven. Beide groepen zijn van belang, zeker ook de mensen met lage inkomens. En ik heb in dit vragenuurtje verschillende maatregelen genoemd.

De voorzitter:

Een aanvullende vraag van de heer Geleijnse.

De heer Geleijnse (50PLUS):

Ik hoor de staatssecretaris duidelijk zeggen dat ze oog en oor heeft voor deze groep. Kunnen we dan bij haar en het kabinet terugkomen als het toch anders blijkt te zijn in januari of februari?

Staatssecretaris Keijzer:

U komt uiteindelijk in deze Kamer altijd weer terug bij het kabinet. Dan staan wij hier uiteraard weer om al uw vragen te beantwoorden. Het is niet alleen oog en oor. Dat benadruk ik nog een keer. Geld voor corporaties om het een en ander te doen. Een onderzoek van het PBL om goed te kijken wat er daadwerkelijk aan de hand is ...

De voorzitter:

Ja, maar er was een concrete vraag over januari en februari.

Staatssecretaris Keijzer:

Daar ben ik mee begonnen, voorzitter.

De voorzitter:

Dat doet u?

Staatssecretaris Keijzer:

Uiteraard.

De voorzitter:

Oké.

Staatssecretaris Keijzer:

Op een gegeven moment komt er een presentatie van het akkoord. Daarin komt ook de doorberekening, want zo doen wij dat in dit land. Daarna hebben we zoals gebruikelijk weer een debat met uw Kamer.

De voorzitter:

Dank u wel.